

Fővárosi Ítéltábla mint harmadfokú bíróság

4.Bhar.270/2023/18.

A Fővárosi Ítéltábla mint harmadfokú bíróság Budapesten, a 2024. március 5. napján tartott nyilvános ülésen meghozta és kihirdette a következő

v é g z é s t:

A csalás büntette miatt Terhelt1 ellen indult büntetőügyben – a pótmagánvádló és jogi képviselőjének másodfellebbezését elbírálv – a Budapest Környéki Törvényszék mint másodfokú bíróság 2023. június 27. napján kihirdetett Bf.314/2022/7. számú ítéletét helybenhagyja.

Az ítéltábla határozata ellen további fellebbezésnek nincs helye.

Indokolás

[1] Az Járásbíróság (a továbbiakban: járásbíróság) a 2022. március 1-jén tartott tárgyaláson kihirdetett B.105/2020/47. számú ítéletében Terhelt1 vádlottat bűnösnek mondta ki folytatólagosan elkövetett csalás büntetében [a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény (a továbbiakban: Btk.) 373. § (1) bekezdés, (3) bekezdés a) pont].

[2] A vádlottat 300 napi tétel, napi tétenként 1.000,- forint összegű, összesen 300.000,- forint pénzbüntetésre ítélte. Engedélyezte a pénzbüntetés 10 havi részletben történő megfizetését, továbbá rendelkezett arról, hogy a pénzbüntetés meg nem fizetése, illetőleg egy havi részlet elmulasztása esetén a pénzbüntetést vagy annak meg nem fizetett részét szabadságvesztésre kell átváltoztatni.

[3] A bűnjelként kezelt kölcsönszerződéseket – a lefoglalás megszüntetése mellett – az iratok között rendelte kezelni.

[4] Kötelezte a vádlottat, hogy az ítélet jogerőre emelkedésétől számított 30 napon belül pótmagánvádlól magánfél részére fizessen meg 4.370.000,- forintot és annak a kifizetés napjáig járó törvényes kamatát.

[5] Az eljárás során felmerült 193.140,- forint büntügyi költséget a vádlottra terhelte.

[6] Az elsőfokú ítélet ellen előterjesztett védői fellebbezést elbíráló Budapest Környéki Törvényszék mint másodfokú bíróság (a továbbiakban: törvényszék) a 2023. június 27-én tartott nyilvános ülésen kihirdetett Bf.314/2022/7. számú ítéletében a járásbíróság ítéletét megváltoztatta, és Terhelt1 vádlottat a folytatólagosan elkövetett csalás büntette [Btk. 373. § (1) bekezdés, (3) bekezdés a) pont] miatt emelt vád alól felmentette.

[7] pótmagánvádló1 magánfél polgári jogi igényének érvényesítését egyéb törvényes útra utasította.

[8] Az eljárás során felmerült büntügyi költség viselésére a pótmagánvádlót kötelezte.

[9] A másodfokú határozat ellen – amelyet a vádlott és a védője tudomásul vettek – a pótmagánvádló és a jogi képviselője jelentett be fellebbezést a vádlott bűnösségének megállapítása, büntetés kiszabása, valamint a polgári jogi igény érdemi elbírálása érdekében.

[10] A pótmagánvádló jogi képviselője 2024. március 5-én terjesztette elő a fellebbezése részletes írásos indokolását, amelyben kifejtette, hogy a másodfokú ítélet a büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvény (a továbbiakban: Be.) 592. § (2) bekezdés c) és d) pontjaiban meghatározott okokból részben megalapozatlan, mivel a másodfokú ítéletben rögzített tényállás ellentétes a lefolytatott bizonyítást érintő ügyiratok tartalmával, valamint a törvényszék a megállapított tényekből további tényre helytelenül következtetett. Ugyanakkor a másodfokú ítélet részbeni megalapozatlanságát a Be. 593. § (1) bekezdés c) pontja alapján kiküszöbölhetőnek tartotta.

[11] Rámutatott arra, hogy a vádlott a járásbírósi tárgyaláson (10. sorszámú jegyzőkönyv 8. oldal 3. bekezdés) akként nyilatkozott, hogy a kérdéses pénzüsszegeket a munkájával kapcsolatos előlegként vette át pénztárbizonylatok egyidejű kiállításával, kölcsönt sem magánszemélyként, sem vállalkozóként pótmagánvádlótól nem kért, továbbá a kölcsönszerződéseken lévő aláírások ugyan hasonlítanak a sajátjára, de a kérdéses szerződéseket bizonyosan nem írta alá. Ehhez képest, a járásbíróság által kirendelt igazságügyi írásszakértő megállapította, hogy a kölcsönszerződéseken szereplő aláírások igenis a vádlottól származnak. A sértett, a vádlott és az eljárás során kihallgatott tanúk (tanú2, tanú1, tanú3, tanú4) egyezően vallották, hogy a vádlott a cég1-től kapott előleget, amely kifizetésére pénztárbizonylaton került sor, ezek egy részét a vádlott csatolta is az elsőfokú eljárásban.

[12] A jogi képviselő álláspontja szerint valójában a sértett és a vádlott között két jogcímen történt pénzmozgás, egyrészt a vádlotti vállalkozás és a cég1 között előlegként, másrészt a vádlott és a sértett, mint magánszemélyek között kölcsönként. Előbbiekről pénztárbizonylatok, utóbbiakról az öt kölcsönszerződés került kiállításra. A kölcsönszerződésekben nem szerepel, hogy a vádlott a kölcsönt milyen célra kapja, miként az sem, hogy miből fizeti vissza.

[13] Kérte figyelembe venni, hogy a vádlott tagadta a kölcsönszerződések aláírását, nyilván azért is, mert ha nem kölcsönről volt szó, nincs visszafizetési kötelezettsége. Ebből azonban arra is következtetni lehet, hogy a vádlottnak visszafizetési szándéka nem volt, hiszen magát a kölcsön tényét tagadta. Márpedig az írásszakértő megállapította, hogy a kölcsönszerződéseken szereplő névaláírások a vádlottól származnak. A vádindítvány benyújtására kizárólag a kölcsönszerződések vonatkozásában került sor, ebben a körben kell döntenie a vádlott büntetőjogi felelősségéről, nem pedig a pénztárbizonylatokkal és tanúkkal igazolt előlegek vonatkozásában.

[14] Meglátása szerint a törvényszék tévedett annak megállapításakor, hogy a család törvényi tényállásában írt elkövetési magatartás (tévedésbe ejtés vagy tévedésben tartás) hiányzik. E ténybeli következtetés ugyanis figyelmen kívül hagyja, hogy a vádlott a kölcsön tényét is tagadta, egyébként azt is, hogy a kölcsön visszafizetésére vonatkozó ügyvédi felszólítást kapott volna (melynek megtörténtét tértivevény másolatával igazolták). Ezért iratellenes és téves logikai közvetkeztetés eredménye annak megállapítása, hogy a vádlott – az általa bizonyítottan aláírt – kölcsönszerződések alapján átvett pénzeszegeket vissza akarta fizetni, erre csupán a körülmények alakulása miatt nem volt lehetősége. A vádlott egyértelműen kifejezésre juttatta azon álláspontját, hogy ő semmilyen kölcsönszerződést nem kötött a sértettel, így nincs mit visszafizetnie. Ezzel saját maga juttatta kifejezésre, hogy a kölcsönszerződésben foglaltakat egyáltalán nem kívánta/kívánja teljesíteni, vagyis tévedésbe ejtette a sértettet a fizetési készsége vonatkozásában.

[15] Mindezekre figyelemmel a jogi képviselő indítványozta, hogy az ítéltábla a másodfokú ítéletet változtassa meg, állapítsa meg a vádlott büntetőjogi felelősségét, szabjon ki vele szemben pénzbüntetést, továbbá a magánfél polgári jogi igényét érdemben bírálja el.

[16] A nyilvános ülésen a jogi képviselő felolvasta a fellebbezése írásos indokolását. A védelmi felvetésre azzal reflektált, hogy az elsőfokú eljárásban az írásszakértő kirendelését éppen az indokolta, hogy a vádlott tagadta a kölcsönszerződések aláírását. Fenntartotta, hogy a két jogügylet (előlegkifizetés és a kölcsönadás) összevonása eredményezte a másodfokú ítélet részbeni megalapozatlanságát.

[17] A vádlott meghatalmazott védője az ítéltábla tanácsa előtt a másodfokú ítélet helybenhagyását kérte. Egyetértett ugyanis a törvényszék álláspontjával, miszerint a vádlott részéről a család elkövetési magatartása, a tévedésbe ejtés vagy tévedésben tartás nem valósult meg. Megjegyezte, hogy az írásszakértői vélemény a bizonyítást rossz útra terelte, de ezt a problémát a törvényszék korrigálta.

[18] A védő – a megbízási szerződése egyidejű csatolásával – kérte az ítéltáblától a meghatalmazott védő díjának (a megbízással összefüggésben 250.000,- forint, plusz megjelenésenként 50.000,- forint) a Be. 813. § (2) bekezdése alapján történő megállapítását.

[19] A pótmagánvádló és a jogi képviselő fellebbezése nem alapos.

[20] A Be. 615. § (1) bekezdése és a (2) bekezdés b) pontjának I. fordulata alapján a harmadfokú eljárás lefolytatásának a törvényes feltétele fennáll, ugyanis a másodfokon eljárt

törvényszék a járásbírószágeál ellentétes döntést hozott, amikor az elsőfokon elítélt vádlottat felmentette.

[21] A harmadfokon eljáró ítéltábla felülbírálati tevékenysége kiterjedt a törvényszék ítéletének fellebbezéssel sérelmezett ellentétes döntésére, és azon rendelkezéseire, illetve részére, amelyet a járásbírószág ítéletének a sérelmezett ellentétes döntéssel összefüggő felülbírálata eredményezett, továbbá az elsőfokú és másodfokú bírósági eljárásra [Be. 618. § (1) bekezdés a) pont aa)-ab) alpont, b) pont]. Továbbá hivatalból kellett dönteni az egyszerűsített felülvizsgálat tárgyát képező kérdésekben [Be. 618. § (2) bekezdés], jelen ügyben a bűnügyi költség összecszerűségéről és viseléséről.

[22] A felülbírálat terjedelmére vonatkozóan a Be. – a felülbírált másodfokú ítélet tényállásához való kötöttségre, illetőleg a másodfokú ítélet megalapozatlanságának kikűszöbölésére vonatkozó szabályok körében – további előírásokat is tartalmaz.

[23] A harmadfokú bíróság a határozatát arra a tényállásra alapítja, amely alapján a másodfokú bíróság az ítéletét meghozta, kivéve, ha a másodfokú bíróság ítélete a sérelmezett ellentétes döntés tekintetében megalapozatlan [Be. 619. § (1) bekezdés].

[24] A harmadfokú bíróság eljárásban nincs helye bizonyításnak [Be. 619. § (2) bekezdés].

[25] Ha a másodfokú bíróság ítélete a fellebbezéssel sérelmezett döntés tekintetében megalapozatlan, és a helyes tényállás az elsőfokú, illetve a másodfokú bíróság által lefolytatott bizonyítást érintő ügyiratok alapján megállapítható, vagy a helytelen ténybeli következtetés, az elsőfokú, illetve a másodfokú bíróság által lefolytatott bizonyítást érintő ügyiratok alapján kikűszöbölhető, a harmadfokú bíróság a tényállást kiegészíti, illetve helyesbíti [Be. 619. § (3) bekezdés a) pont].

[26] Ha a másodfokú bíróság az 593. § (1) és (2) bekezdésére figyelemmel törvénysértő módon állapított meg az elsőfokú bíróságtól eltérő tényállást, a harmadfokú bíróság az ítéletnek a másodfokú bíróság eltérő tényállás megállapítását eredményező részét kirekeszti és a másodfokú bíróság által felmentett vagy megszüntetéssel érintett vádlott bűnösségét állapíthatja meg [Be. 619. § (3a) bekezdés].

[27] A harmadfokú bíróság a (3a) bekezdés alapján irányadó tényállást az elsőfokú, illetve a másodfokú bíróság által lefolytatott bizonyítást érintő ügyiratok, ténybeli következtetés alapján kiegészítheti, helyesbítheti [Be. 619. § (3b) bekezdés].

[28] Az ítéltábla az elsőfokú és másodfokú bírósági eljárás törvényességének vizsgálata során megállapította, hogy a járásbírószág és a törvényszék ítéletének a Be. 625. § (1) bekezdés alapján történő hatályon kívül helyezését, és a büntetőeljárásnak a Be. 607. § (1) bekezdése szerinti megszüntetését megalapozó ok nem áll fenn. A magyar büntető joghatóság alá tartozó büntetőügyben a vádindítványt a Be. 787. § (2) bekezdés b) pontja, Be. 790. § (2) bekezdés és Be. 793. § (1) bekezdése alapján arra jogosult pótmagánvádló – a Be. 791. § (1) bekezdésében meghatározott határidőn belül – nyújtotta be, a vádindítvány érdemi elbírálásra alkalmas módon tartalmazta a Be. 793. § (2) bekezdésében írt törvényes elemeket, a

pótmagánvádló a Be. 806. § (1) bekezdése alapján a vádat nem ejtette, a pótmagánvádló mindvégig rendelkezett jogi képviselővel, a pótmagánvádló és a jogi képviselője az elsőfokú bírósági eljárásban tartott tárgyalási napokon és a másodfokú eljárásban tartott nyilvános ülésen jelen voltak, a vádlott büntethetősége nem szűnt meg, a vád tárgyává tett cselekményt más bíróság jogerősen nem bírálta el [Be. 567. § (1) bekezdés a), b) pont, (2) bekezdés c), d), f) pont, Be. 806. § (2) bekezdés, Be. 810. § (1a) bekezdés].

[29] Megállapítható az is, hogy az elsőfokú és másodfokú bírósági eljárásban nem történt olyan, a Be. 608. § (1) bekezdés a-d) és f) pontjaiban írt abszolút eljárási szabálysértés, amely a Be. 625. § (2) bekezdés a) pontja alapján a másodfokú ítélet feltétlen hatályon kívül helyezését, és a törvényszék vagy a járásbíróság új eljárásra utasítását indokolná. A járásbíróság és a törvényszék törvényes összetételben jártak el, hatásköri vagy illetékességi szabályt nem sértettek, az első- és másodfokú ítélet meghozatalában törvény szerint kizárt bíró nem vett részt, az elsőfokú tárgyaláson és a másodfokú nyilvános ülésen – a pótmagánvádlón és a jogi képviselőjén túl – mindvégig jelen voltak mindazok a személyek, akiknek a jelenléte a Be. 428. § (1) bekezdés a) pontja és a Be. 427. § (1) bekezdés értelmében kötelező volt (az eljáró egyesbíró és másodfokú tanács tagjai, a jegyzőkönyvvezető, az ügyész, a vádlott), továbbá a törvényszék ítéletének indokolása a rendelkező résszel nem volt ellentétes.

[30] A járásbíróság és a törvényszék nem valósítottak meg a Be. 609. § (1) bekezdésében meghatározott relatív eljárási szabálysértést sem. A vádlott és a védő korlátozás nélkül gyakorolhatták eljárási jogaikat, egyebek mellett a kérdezési, észrevétel és indítvány tételi jogukat, a járásbíróság a bizonyítás törvényességére vonatkozó rendelkezéseket betartotta (a másodfokú eljárásban bizonyítás felvételére nem került sor, arra nem is volt szükség), a járásbíróság és a törvényszék eleget tett indokolási kötelezettségének [Be. 609. § (2) bekezdés a), b), d) pont].

[31] A büntetőeljárás lefolytatása és a bűnösség kérdésében való döntés szempontjából jelentéktelen eljárási hibaként értékelendő a másodfokú nyilvános ülésen felvett jegyzőkönyvnek az a megállapítása, miszerint a pótmagánvádló fellebbezéséhez a jogi képviselő hozzájárult (ez lehet a jegyzőkönyvvezetés során megvalósított aláírás is). A Be. 810. § (2) bekezdés szerint a másodfokú bíróság ügydöntő határozata ellen a pótmagánvádló és – *a pótmagánvádló hozzájárulásával* – jogi képviselője fellebbezésre jogosult a harmadfokú bírósághoz. Kisebb adminisztratív hiba, hogy az ügyiratok – a Be. 810. § (6) bekezdésében írtakkal szemben – nem közvetlenül, hanem a fellebbviteli ügyészségen keresztül lettek felterjesztve az ítéltáblához.

[32] Az ítéltábla – a vádlottnak a harmadfokú nyilvános ülésen tett nyilatkozata alapján – az első- és másodfokú ítéletek indokolásának a személyi körülményekre vonatkozó megállapításait azzal egészíti ki, hogy a vádlott nő családi állapotú, eltartására szoruló kiskorú hozzátartozója nincs, de az anyját segíti. Vagyont képezi a cím1 szám alatti családi ház 1/2-ed tulajdoni hányada. Továbbra is alkalmi munkákat végez az építőiparban tevékenykedő, külön-külön gazdasági társaságokkal rendelkező fiai számára. Vállalkozói hiteltartozás terheli, amelynekösszegezését nem ismeri, fizetési kötelezettségének rendszertelenül tud eleget tenni.

[33] A törvényszék megállapította, hogy a bíróság ítélete a Be. 592. § (2) bekezdés a) és c) pontjai alapján részben megalapozatlan, mivel az elsőfokú ítéletben megállapított tényállás hiányos és a lefolytatott bizonyítást érintő ügyiratok tartalmával ellentétes.

[34] Az elsőfokú ítélet részbeni megalapozatlanságát a Be. 593. § (1) bekezdés a) pontja alapján látta kiküszöbölhetőnek. Ennek keretében a vádlott és pótmagánvádló pótmagánvádló nyilatkozatai – különösen utóbbinak 2018. június 14-én tett tanúvallomása – alapján helyesbítette, kiegészítette a bíróság által megállapított történeti tényállást, illetőleg abból a bűnösség szempontjából lényeges ténymegállapításokat mellőzött.

[35] Ennek folytán a tényállásban lényegében az került rögzítésre, hogy a vádlott – mint egyéni vállalkozó – 2013. február 28-án az érdi szennyvízcsatorna kiépítésére vállalkozói szerződést kötött a pótmagánvádló által képviselt cég1-vel, és a munkák finanszírozása érdekében a vádlott több részletben előleget kért pótmagánvádlótól, aki ennek eleget tett, de az előlegkifizetések jogcímét kölcsönként jelölték meg, oly módon, hogy öt kölcsönszerződést készítettek, illetőleg írtak alá. A felek megállapodása szerint az előlegek a vállalkozási szerződésben meghatározott kivitelezési munkák után járó vállalkozói díj terhére kerültek kifizetésre. A vádlott a kivitelezési munkákat megkezdte, azonban az kft 1 fővállalkozó által nem megfelelő minőségűnek ítélt munkája miatt a további munkavégzéstől eltiltották. A törvényszék mellőzte a tényállásból azt a ténymegállapítást, amely szerint a vádlott az egyes kölcsönök felvétele során a visszafizetési szándéka és képessége tekintetében tévedésbe ejtette pótmagánvádlót, mely cselekményével 4.370.000,- forint kárt okozott, és a vádlott a kölcsönként összeggel a mai napig tartozik pótmagánvádló felé.

[36] Az ítéltábla a törvényszéknek a megalapozatlanság kiküszöbölése körében kifejtett tevékenysége kapcsán az alábbi büntető eljárásjogi rendelkezésekre és az ítélkezési gyakorlatban precedensjellegű döntésekre mutat rá.

[37] A másodfokú bíróság főszabály szerint a határozatát az elsőfokú bíróság által megállapított tényállásra alapítja [Be. 591. § (1) bekezdés]. A tényálláshoz kötöttség elvi indokát a bizonyítékok értékelésére vonatkozó törvényi rendelkezések adják, amelyek szerint a bizonyítás eszközeinek és a bizonyítékoknak nincs a törvényben előre meghatározott bizonyító ereje. A bíróság a bizonyítékokat egyenként és összességükben szabadon értékeli, a bizonyítás eredményét az így kialakult meggyőződése szerint állapítja meg [Be. 167. § (3) és (4) bekezdése]. E szabályozás biztosítja a bizonyítékok hitelt érdemlőségének meggyőződés szerinti, szabad értékelését, illetőleg védik az elsőfokú bíróság mérlegelését.

[38] A törvény kivételesen engedi meg az elsőfokú bíróság által megállapított tényállástól való eltérést, mégpedig csakis abban az esetben, ha az ítélet megalapozatlan, illetve a fellebbezésben új tényt állítottak vagy új bizonyítékokra hivatkoztak, és ennek alapján a másodfokú bíróság bizonyítási eljárást folytat le [Be. 591. § (1) bekezdés]. Az eltérő tényállás megállapításának alapvető feltétele, hogy az első fokon meghozott ítélet tényállása nem megalapozott.

[39] A megalapozatlanság mértéke (teljes vagy részbeni) más-más jogkövetkezésménnyel jár.

[40] Az elsőfokú ítélet teljes egészében megalapozatlan, ha az elsőfokú bíróság nem állapított meg tényállást vagy a tényállás teljes egészében felderítetlen [Be. 592. § (1) bekezdés a), b) pont]. Teljes megalapozatlanság esetén a másodfokú bíróság nem ügydöntő végzésével hatályon kívül helyezi az elsőfokú ítéletet, és az elsőfokú bíróságot új eljárásra utasítja [Be. 610. §]; ilyen esetben tehát az elsőfokú ítélet másodfokú bíróság általi korrekciójára nincs törvényes lehetőség.

[41] Részlegesen megalapozatlan az ítélet, ha az elsőfokú bíróság a tényállást hiányosan állapította meg, a tényállás részben felderítetlen, a megállapított tényállás ellentétes a bíróság által lefolytatott bizonyítást érintő ügyiratok tartalmával vagy az elsőfokú bíróság a megállapított tényekből további tényre helytelenül következtetett [Be. 592. § (1) bekezdés a), b), c), d) pont].

[42] Csak részleges megalapozatlanság esetén kerülhet sor a tényállás kiegészítésére (ez a hiányzó ténymegállapítás pótlását jelenti) vagy helyesbítésére (a meglévő ténymegállapítás módosítása vagy mellőzése), amely történhet az elsőfokú bíróság által lefolytatott bizonyítást érintő ügyiratok tartalma, ténybeli következtetés vagy a felvett bizonyítás útján [Be. 593. § (1) bekezdés a) pont]. A kiegészítés, helyesbítés csak a meglévő tényállásba illeszkedő ténymegállapítást eredményezhet, attól eltérőt semmiképpen.

[43] A Be. 593. § (1) bekezdés b) pontja szerint a másodfokú bíróság az ítélet részbeni megalapozatlanságát oly módon is kiküszöbölheti, hogy az elsőfokú bíróság által lefolytatott bizonyítást érintő ügyiratok tartalma, ténybeli következtetés vagy a felvett bizonyítás alapján az elsőfokú bíróság által megállapított tényállástól eltérő tényállást állapíthat meg, ha a vádlott felmentésének vagy részbeni felmentésének, vagy az eljárás megszüntetésének vagy részbeni megszüntetésének van helye. Ha a másodfokú bíróság az ítélet megalapozatlanságának kiküszöbölése során – a helyes tényállás érdekében felvett bizonyítás, az ügyiratok tartalma vagy ténybeli következtetés alapján – az elsőfokú bíróságétól eltérő tényeket állapít meg, az eltérő tényekkel kapcsolatos bizonyítékokat eltérően értékelheti [Be. 593. § (2) bekezdés első mondat]. A másodfokú bíróság nem értékelheti az elsőfokú bíróságtól eltérően a másodfokú bíróság által megállapított ténnyel össze nem függő, valamint a megalapozatlansággal nem érintett tényekkel kapcsolatos bizonyítékokat [Be. 593. § (2) bekezdés második mondat].

[44] Hangsúlyozni kell, hogy az eltérő tényállás fentiek szerinti megállapításának alapvető feltétele a tényállás megalapozatlansága (BJD 8349).

[45] A részbeni megalapozatlanság esetén a másodfokú bíróság az elsőfokú ítéletet a helyesbített, kiegészített, illetve az eltérően megállapított tényállás alapján bírálja felül [Be. 593. § (3) bekezdés].

[46] Az EBH2019.B.9. számon közzétett határozatban a Kúria által kifejtettek szerint a bizonyítékok felülmérlegelésének tilalma nem a megalapozatlanság kiküszöbölését korlátozza, hanem az első fokon lefolytatott bizonyítást védi. A tényállás hiányosságának pótlása, a felderítetlenségének megszüntetése, az iratellenesség kiküszöbölése, avagy a helyes ténybeli következtetés levonása nem a felülmérlegelés tilalma alá esik, hanem éppen a megalapozatlanság orvoslásának törvényes eszköze, abban az esetben, ha az így módosult

eltérő tényállás a felmentett vádlott bűnösségének megállapításához vagy a bűnösnek kimondott vádlott felmentéséhez vezethet. A bizonyítékok felülmérlegelésének tilalma annyit jelent, hogy a másodfokú bíróság nem dönthet másként egy bizonyíték hitelességéről, mint ahogyan azt az elsőfokú bíróság tette. Nem mondhatja azt az elsőfokú bíróság által elfogadott tanúvallomásra, hogy azt nem fogadja el, és az annak alapján megállapított tényeket mellőzi a tényállásból, továbbá nem egészítheti ki, illetve módosíthatja az elsőfokú bíróság által megállapított tényállást egy általa el nem fogadott tanúvallomás (vallomásrész) alapján. Az elsőfokú bíróság által lefolytatott bizonyítást érintő ügyiratok alapján a tényállás módosítása valójában nem más, mint ugyanazon bizonyíték alapján olyan további, az elsőfokú bíróság által nem megállapított tények megállapítása, amit az elsőfokú bíróság figyelmen kívül hagyott, azonban a vádlott büntetőjogi felelőssége szempontjából releváns. Az iratellenesség kiküszöbölése azt jelenti, hogy az elsőfokú bíróság nem a valós (az ügyiratokban rögzített) tartalma szerint vette figyelembe a bizonyítékot, és ezt javítja ki a fellebbviteli bíróság az ügyiratok szerinti tartalom alapulvételeivel. Téves ténybeli következtetés esetén pedig az elfogadott bizonyítékból történő, a logika szabályainak meg nem felelő ténykövetkeztetést helyesbíti a jogorvoslat tárgyában eljáró másodfokú bíróság. Minden esetben azonban a tényállás módosításának alapja az elsőfokú bíróság által elfogadott bizonyíték. A másodfokú eljárásban az eltérő bizonyítékértékelés (felülmérlegelés) tilalmának általános érvényű elve azt jelenti, hogy a másodfokú bíróság nem dönthet másként egy bizonyíték hitelt érdemlőségéről, mint ahogyan azt az elsőfokú bíróság tette.

[47] Jelen ügyben a törvényszék helyesen állapította meg, hogy az elsőfokú ítélet a Be. 592. § (2) bekezdés a) és c) pontjaiban írt okokból részben megalapozatlan, a másodfokú ítéletben hivatkozott bizonyítékok csakugyan a tényállás kiegészítését és helyesbítését indokolták. Figyelemmel azonban arra, hogy a járásbíróság által megállapított tényállás lényeges részletei (a vádlott és a pótmagánvádló közötti pénzügyi mozgás jogcíme, a megtévesztési szándék és a jogtalan haszonszerzési célzat, illetőleg ezekkel összefüggésben a kár okozása) téves ténybeli következtetésen alapultak, az elsőfokú ítélet a Be. 592. § (2) bekezdés d) pontjában írt megalapozatlansági hibában („az elsőfokú bíróság a megállapított tényekből további tényre helytelenül következtetett”) is szenved.

[48] Továbbá a másodfokú ítélet indokolásában a részbeni megalapozatlanság kiküszöbölése kapcsán – a Be. 593. § (1) bekezdés a) pontja helyett – az (1) bekezdés b) pontját kellett volna felhívni, ugyanis a törvényszék a megtévesztés ténye, a vádlott jogtalan haszonszerzési célzata tekintetében a járásbíróságétól eltérő tényállást állapított meg.

[49] A járásbíróság a vádlott és pótmagánvádló közötti jogügylet előzményei kapcsán elmulasztotta annak a ténynek a tényállásban történő rögzítését, amely szerint a pótmagánvádló által képviselt cég és a vádlott – mint egyéni vállalkozó – az érdi szennyvízcsatorna kiépítésére vállalkozási szerződést kötött. Márpedig ennek meghatározó jelentősége van annak a kérdésnek az eldöntése során, hogy a vádlott és a pótmagánvádló között milyen okból, milyen jogcímen történhettek a pénzügyi mozgások.

[50] pótmagánvádló a nyomozás során tett tanúvallomásában maga is beszámolt a vállalkozási szerződésről, és arról, hogy a vádlott a cég-vel kötött vállalkozási szerződésben meghatározott munkák finanszírozásához kért kölcsönt. Ezzel szemben a vádlott a büntetőeljárásban következetesen vallotta, hogy nem kölcsönről, hanem a neki járó, későbbiekben kifizetésre kerülő vállalkozási díj előlegéről volt szó, amelyre a munkák

elkezdéséhez és folytatásához volt szüksége. Az igazságügyi írásszakértő kategorikusan megállapította, hogy a kölcsönszerződéseken a vádlott aláírása szerepel, de ezzel kapcsolatban nem hagyható figyelmen kívül az sem, hogy a vádlott soha nem a kölcsönszerződések szerinti pénzösszeg átvételét, csak annak jogcímét vitatta, és egyébként a kölcsönszerződéseken szereplő, neki tulajdonított aláírásokat a sajátjához hasonlóknak értékelte. Ugyanakkor a kölcsönszerződések keletkezési körülményei is aggályokat vetnek fel, mivel az azokon tanúként szereplő tanú3 és tanú4 az eljárás során nem emlékeztek arra, hogy a vádlott a jelenlétükben írta volna alá a kölcsönszerződéseket, azokat nekik pótmagánvádlól adta át tanúzási aláírásra, valamint az összes érintett által egyezően állított tény volt, hogy a keltezésben megjelölt Budapesten egyetlen kölcsönszerződés aláírására sem került sor. Adatok vannak arra is, hogy olyan utófinanszírozott kivitelezési munkáról volt szó, amely kapcsán előleg kifizetésére nem volt lehetőség, és a cégl a jogszabályi előírások szerint kölcsönt sem adhatott a vádlottnak. Annak a vádlotti nyilatkozatnak is jelentősége van, miszerint az általa aláírt papírokon tanúk is szerepeltek és a keltezésben Érd került feltüntetésre, márpedig e feltételnek a csatolt pénztárbizonylatok nyilvánvalóan nem feleltek meg; egyébiránt a település tekintetében a kölcsönszerződések sem.

[51] Téves a jogi képviselőnek az a felvetése, miszerint a törvényszék a járásbíróságétól eltérő tényállás megállapításakor lényegében összemosta a két jogügyletet (az előlegfizetést és a kölcsönadást), figyelmen kívül hagyva, hogy a vádindítványban vád tárgyává tett cselekmény kizárólag a kölcsönszerződések keretében átvett pénzösszegre vonatkozott.

[52] Az ítéltábla álláspontja szerint nincs szó kétfajta jogügyletről, ugyanis az egyező nyilatkozatok szerint a kölcsönszerződésekben, illetőleg a pénztárbizonylatokon (utóbbin konkrétan *előlegként*) feltüntetett pénzösszegek átadása egyértelműen összefüggött a vádlott és pótmagánvádlól által megkötött vállalkozási szerződésben meghatározott munkák elvégzésével, még ha ez nem is került a kölcsönszerződésekben megjelölésre. pótmagánvádlól tisztában volt a vele alvállalkozóként szerződő vádlott tényleges anyagi háttérével, saját maga által is elismerten a vádlottnak a kölcsönszerződések szerint átadott pénzösszegért a későbbiekben kifizetésre kerülő vállalkozási díjjal kellett helytállnia. Korábban nem ismerte a vádlottat, így – a munkák személyi és tárgyi feltételeinek biztosításával felmerülő költségek részbeni „előfinanszírozásán” túl – más oka nem lett volna arra, hogy a vádlott részére kölcsönt adjon. Ugyancsak a magánkölcsön tényét cáfolja az is, ahogyan pótmagánvádlól a kialakult helyzetet kezelte: jogi képviselője útján közel öt év után tett feljelentést a vádlott ellen, igazoltan az ügyvédi felszólításra is csak négy és fél év elteltével került sor, a korábbi 2014-ben történt felszólítást semmilyen adat nem támasztja alá (ha ekkor történt is ilyen felszólítás, nem észszerű, hogy miért várt volna további három évig a következő felszólításra). Önmagában az a körülmény, hogy a vádlott a fia által 2017. decemberében átvett ügyvédi felszólításnak nem tett eleget, szemben a védelem érvelésével, nem támasztja alá az elkövetéskori csalárd szándékát. Egyrészt adatok vannak arra, hogy külföldön vállalt munkát, így az sem biztos, hogy eljutott hozzá a felszólítás, másrészt a vádlotti nyilatkozat szerint az általa alvállalkozóként elvégzett kb. 25 millió forint értékű munka nem lett kifizetve, tehát abban a tudatban lehetett, hogy neki áll fenn jogos követelése a szerződő partner felé. Jelen ügynek viszont nem volt tárgya annak vizsgálata, hogy a vádlott által az érdi szennyvízhálózat kiépítése kapcsán elvégzett munka – figyelemmel a fővállalkozó minőségi kifogásaira és a vádlottnak a további munkavégzéstől való eltiltására is – valójában milyen értéket képviselt, a szerződő felek között megtörtént-e a teljes körű elszámolás, a cégl-nek milyen költségei merültek fel a fővállalkozó által feltárt minőségi hibák kijavításával, végeredményben ki tartozik kinek, és mennyivel.

[53] A fenti bekezdésben hivatkozott körülményekből csakugyan az a következtetés vonható le, hogy a felek közötti jogügylet valójában a vállalkozói díj több részletben történő előlegének átadására vonatkozott, függetlenül az ezzel összefüggésben szerkesztett okiratok (kölcsönszerződés/pénztári bizonylat) megnevezésétől.

[54] Az ítéltábla egyetértett a törvényszékkal abban, hogy a vádlott részéről megtévesztés nem történt, mivel a már írtak szerint a cég1-t képviselő pótmagánvádló1 tisztában volt azzal, hogy az alvállalkozóként bevont vádlottnak a megrendelt munka tárgyi és személyi feltételeinek biztosításához pénzre van szüksége, és az átvett pénzüsségeket a vádlott a később elszámolásra kerülő vállalkozói díjból fogja visszafizetni. Egyébként a vádlottnak a pénzüsségek átvételekor fennálló anyagi helyzetének (esetleges tartozásainak) nem volt jelentősége, mert a vádindítványban megjelölt 4.370.000,- forint fedezetét a vállalkozói díj képezte, amely a vádlott nem cáfolt állítása szerint 100 millió forint volt. Nyilvánvaló, ha a vádlott részére utóbb kifizetésre került volna a vállalkozói díj, akkor nem a korábban átvett pénzüsségek visszafizetésének, hanem beszámításnak lett volna helye (értelmetlen lett volna a pénz átadása és részben azonnali visszaadása), azaz a vádlott az átvett pénzüsségekkel csökkentett vállalkozói díjat kapta volna meg. Figyelemmel arra, hogy a vádlott az elvállalt munkákat a pénzüsségek átvétele után is végezte, és azokat a fővállalkozó (nem a cég1) minőségi kifogása miatt nem fejezhette be, a törvényszék okszerűen következtetett arra is, hogy a vádlottnak nem volt csalárd szándéka, jogtalan haszonszerzési célzata. E következtetést nem cáfolja az a tény, hogy a vádlott tagadta a kölcsönszerződések aláírását és a kölcsön tényét, ugyanis a korábbiakban írtak szerint a kérdéses pénzüsségek átvételét mindvégig elismerte.

[55] A másodfokon eljáró törvényszék a járásbíróság által megállapítottól eltérő tényállás megállapításával nem sértette meg a felülmérlegelési tilalmat, amely csak megalapozott tényállás esetén irányadó. A törvényszéknek nem lett volna lehetősége eltérő tényállás megállapítására, ha a járásbíróság a Be. 167. § (4) bekezdésében írtaknak megfelelően a beszerzett bizonyítékokat egyenként és összességükben, egymással is összevetve értékelte volna, a ténybeli következtetései koherensek, logikusak és helyesek lettek volna, továbbá a tényállás nem szenvedett volna több okból is részbeni megalapozatlanságban. A járásbíróságnak a bizonyítékok hibás és az ügyiratok tartalmával ellentétes mérlegelése, valamint téves ténykövetkeztetései miatt a törvényszéknek nem csak lehetősége, de kötelessége is volt a részbeni megalapozatlanságnak az ügyiratok tartalma alapján és helyes ténybeli következtetés útján történő kiküszöbölése.

[56] Mindezekre tekintettel a törvényszék okszerűen döntött a vádlottnak a folytatólagosan elkövetett csalás büntette [Btk. 373. § (1) bekezdés, (3) bekezdés a) pont] miatt emelt vád alól a Be. 566. § (1) bekezdés a) pontja alapján, bűncselekmény hiányában történő felmentéséről, a csalás törvényi tényállási elemei valóban nem állapíthatóak meg, ugyanis hiányzik a tévedésbe ejtés (tévedésben tartás) és a jogtalan haszonszerzési célzat.

[57] A lefoglalt bűnjelekkel kapcsolatban az elsőfokú ítéletben, illetőleg a felmerült bűnügyi költség viselése és a magánfél polgári jogi igényének egyéb törvényes útra utasítása tekintetében a másodfokú ítéletben írt rendelkezések megfelelnek a Be. 320. § (1) bekezdés a) pontjában, a Be. 813. § (1) és (3) bekezdésében, valamint a Be. 560. § (1) bekezdés b) pontjában foglaltaknak.

[58] A fentiekben kifejtettekre tekintettel, az ítéltábla – a Be. 620 (1) bekezdése és 621. § (1)-(3) bekezdései szerint nyilvános ülésen – a fellebbezésekkel támadott másodfokú ítéletet a Be. 605. § (1) bekezdése értelmében helybenhagyta.

[59] Az ítéltábla nem dönthetett a felmentett vádlott védőjének munkadíjáról és esetleges költségeiről, mivel a védő nem nyújtott be olyan tételes kimutatást és igazolást, amely alapján a Be. 813. § (2) bekezdése, a terhelt és a meghatalmazott védő, valamint a büntetőeljárásban részt vevő egyéb személyek díjáról és költségéről szóló 19/2018. (VI.28.) IM rendelet, valamint a pártfogó ügyvéd, az ügygondnok és a kirendelt védő részére megállapítható díjról szóló 32/2017. (XII.27.) IM rendelet irányadó rendelkezései szerint a védői díj és költség megállapítható lenne.

[60] A harmadfokon eljáró ítéltábla határozata elleni fellebbezés lehetőségét – a Be. 617. §-ra is tekintettel – a Be. 12. § (1)-(3) bekezdései, a Be. 579. § (1) bekezdése, valamint a Be. 615. § (1) bekezdése zárják ki, ugyanis a rendes jogorvoslati rendszer kétfokú, az elsőfokú bíróság ügydöntő határozata elleni fellebbezés korlátlan, a másodfokú bíróság ügydöntő határozata ellen fellebbezésnek kivételesen, a Be. 615. § (2) bekezdés a)-c) pontjaiban felsorolt esetekben van helye, míg a harmadfokú bíróság ügydöntő határozata a Be. 456. § (1) bekezdésében foglaltak miatt is már csak rendkívüli jogorvoslattal támadható.

Budapest, 2024. március 5.

Nagyné dr. Drahos Ibolya s.k. a tanács elnöke, Dr. Lőrinczy Attila István s.k. előadó bíró, Dr. Németh Nándor s.k. bíró

A Budapest Környéki Törvényszék mint másodfokú bíróság 2023. június 27. napján kihirdetett Bf.314/2022/7. számú ítélete – Fővárosi Ítéltábla mint harmadfokú bíróság 4.Bhar.270/2023/18. számú határozata folytán – 2024. március 5. napján jogerős.

Budapest, 2024. március 5.

Nagyné dr. Drahos Ibolya s.k.

a tanács elnöke